

דינוסאב (DNBP), דיניטרו-סקונדריי-בוטיל-פנול) הוא תרכובת בוטירית מנגזרות הדי-ניטרופנול, שנמצאה עוד בשנות ה-40 פעילה נגד רחבי-עלים רבים וגם ברירנית לקטניות ולדגניים מסוימים. החומר חודר דרך הקוטיקולה, אבל העברתו בתוך הצמח מוגבלת מאוד, ולכן הוא פועל בעיקר כקוטל-מגע. בצמח רגיש ובמינון מתאים גורם החומר עיכוב הצמיחה. הצהבת העלווה ומוות. דינוסאב הוא בעל הישארות קצרה בקרקע (2-4 שבועות), ואפשר להשתמש בו כטיפול קדם-הצצה; אבל הוא מתגדף בקלות מהקרקע, בייחוד בטמפרטורות גבוהות.

תכשירי דינוסאב- כקוטלי עשבים רחבי-עלים בבקיה ובחיטה

מאת מ. הורוביץ, א. ג'זמאווי,
ג. הרצלינגר, ע. ברגוטי
המחלקה לחקר עשבים רעים,
מינהל המחקר החקלאי,
נוה-יער

תמצית מניסויים בעונת תש"ס

בעקבות ניסויים שנעשו בשנות ה-50, היו בשימוש בארץ, בתחילת שנות ה-60, שני תכשירי דינוסאב: "במינול" (של חברת "פזכים") ו"סיינוקס ט. נ." (של חברת "תפזול"); התכשירים היו מומלצים להדברת רחבי-עלים בקטניות שונות. ואולם, למרות תוצאות ההדברה המשביעות רצון — הלך ופסק השימוש בתכשירי דינוסאב בארץ, בעיקר בגלל חוסר הנוחות שכך: הריח והצבע הצהוב שדבקו במרסס, והצורך בנפח גדול של תרסיס.

אף על פי כן, נמצאים תכשירי דינוסאב בשימוש נרחב בארצות רבות, עד היום הזה. באירופה נפוץ למדי השימוש בהם להדברת רחבי-עלים בתבואות, ובארה"ב מדגישים את האפשרות של ריסוס קדם-הצצה בתרסיס, בדילועיים, ובקטניות בעלות זרעים גדולים.

בזמן האחרון התעוררה שוב התעניינותנו בדינוסאב, בייחוד לגבי בקיה, מכיון שאין בידינו קוטלי-עשבים אחרים יעילים וברירניים במידה מספקת. בחיטה קיימת בעיה רצינית של עשבים ממשפחת המורכבים, שאינם מודברים היטב בתכשירי הורמונליים. נוסף לכך פותחו במרוצת השנים תכשירים חדשים של דינוסאב — מלחי אמין ואצטאט — שכדאי היה לבדקם בתנאי הארץ.

בעונת תש"ס ערכנו ניסויים בשלושה תכשירים של דינוסאב: "ארטיט" — המכיל דינוסאב-אצטאט, מתוצרת "האקסט", מגרמניה; "פרימרג" — המכיל מלח אמין של דינוסאב, מתוצרת "דאו", מארה"ב; ו"כימוקס" — המכיל גם מלח אמין, מתוצרת "מרקס", מאנגליה. הניסויים היו בכלי-גידול — להבהרת התנאים המיטביים למתן החומר, ובשדה — על בקיה וחיטה.

מסקנות עיקריות

* בין שלושת התכשירים שנוסו היו הבדלים קלים בעצמת הפעולה, אבל הם לא היו מהותיים.

* תכשירי הדינוסאב שרוססו על בקיה משובשת בעשבים רחבי-עלים — פעלו היטב נגד חרדל ונזמית, פגעו במורכבים כגון ציפורני-חתול, עולש, ברקן וספיח חמנית, ודיכאו סוככיים כגון נירית וספיח קימל. בניסוי אחר, בחיטה, הושגה הדברה טובה מאוד של קחון.

דינוסאב פועל כמגע, וככל שהעשבים מפותחים ומבוססים יותר — כן גדלים סיכוייהם להתאושש מהטיפול. התוצאות הטובות ביותר התקבלו בריסוס על עשבים צעירים, עם 2-4 עלים אמיתיים, במנה של 300-500 סמ"ק תכשיר לדונם.

* נמצא שאפשר להשיג הדברה משביעה רצון מתכשירי דינוסאב הנ"ל בנפח תרסיס של 20 ליטר לדונם — שהוא הנפח המקובל בארץ לריסוס מהקרקע בגידולי-שדה. ריסוס תכשירים אלו מהאוויר, בנפח של 10 או 5 ליטרים לדונם, נראה בעייתי יותר.

* רצוי שיעברו לפחות 2 ימים ללא גשם לאחר הריסוס בדינוסאב, מכיון שהרטבה מוקדמת יותר עלולה לשטוף חלק מהחומר מעל פני העלים.

* הוספת משטח DX בריכוז 0.5% מנפח התרסיס — לא הגבירה את הפעילות של תכשירי דינוסאב באופן משמעותי.

* בבקיה ובחיטה הופיעו לאחר הריסוס, בייחוד כשניתן במנות גדולות — צריבות עלים. אלה חלפו מהר, והצמיחה חזרה לתיקנה כמשך החורף. במספר חלקות בקיה נצפה עיכוב בצמיחה לקראת סוף העונה. עדיין לא ברור, אם תופעה זו קשורה עם החומר, או בעקפיץ — עם השיבוש בעשבים. יש לבדוק נושא זה, וכן מידת הרגיר שות השונה של מיני הבקיה השונים. רוב הניסויים נעשו עד כה על בקיה ארגמנית.